

Rafi Gregorijan: Bonska ovlaštenja ostaju i nakon februara

Referendum u RS je antidejtonski čin koji unosi strah i predstavlja bespotreban trošak da bi bio dobijen već poznat odgovor, ocijenio je Rafi Gregorijan, prvi zamjenik visokog predstavnika međunarodne zajednice u BiH.

Nije siguran u izjave premijera Republike Srpske Milorada Dodika da predmet referenduma neće biti secesija i status ovog entiteta.

Gregorijan tvrdi da BiH tapka u mjestu gotovo četiri godine i da iz RS postoje stalne opstrukcije državnih projekata, ali i odluka visokog predstavnika. Onima koji hoće da on ode iz BiH Gregorijan želi sreću u tim nastojanjima, ali i poručuje da uzalud troše novac na lobiranje protiv njega. Kaže da nema lični problem sa Dodikom, ali da je on glavni krivac za ostanak OHR-a u BiH i ne očekuje da će Savjet za provedbu mira (PIC) u februaru odustati od bonskih ovlaštenja visokog predstavnika.

NN: Kako ocjenjujete trenutno političko stanje u BiH?

GREGORIЈAN: Gotovo četiri godine su uzalud utrošene u nastojanjima da se krene ka EU i NATO. Bez obzira na to što je u februaru 2007. godine izgledalo da je obećavajući početak, aktuelna vlada je vrlo malo toga uspjela ostvariti i to je još očiglednije u odnosu na uspjeh prethodne vlade. Čini mi se da su razlozi za ovakvo stanje namjerno ciljani i potpuno nepotrebni. Kada je Milorad Dodik preuzeo vlast u martu 2006. godine, a kasnije ponovo izabran u oktobru te godine, nismo očekivali da ćemo imati ovakve probleme sa RS. Naprotiv,

međunarodna zajednica osjetila je tada veliko olakšanje i osjećaj da se više nećemo brinuti zbog RS. Na iznenađenje svih desilo se upravo suprotno. Ne shvatamo zašto BiH ne napreduje. Prethodna vlada provela je reforme odbrane, poreskog sistema, javne uprave, pravosuđa i obavještajnih službi. Jedino što je bilo ostalo ovoj vladi su određena jačanja državnih struktura, što bi zemlji omogućilo lakše pristupanje NATO-u i EU. Dakle, formiranje dva nova ministarstva na nivou BiH – poljoprivrede, te nauke i tehnologije. Naravno, nijedno ne bi imalo isključive nadležnosti. To su stvari koje su neophodne za ulazak u EU i za dobijanje novca iz evropskih fondova. Da li je proteklih godina iko govorio o ovim stvarima?! Poljoprivrednici iz RS ne mogu izvoziti svoje proizvode u skladu sa standardima EU jer ne postoje institucije nadležne za to na nivou države. Ne znamo ni zbog čega se svađaju. Da li zbog nadležnosti koje su upisane u Dejtonu ili žele da se vrate u neko vrijeme prije Dejtona? Mnogo je vremena izgubljeno, pogoršana je politička situacija i psihološki pritisak. Nije nam jasno zbog čega. BiH i dalje ima i vojnu i civilnu misiju za provođenje mira, a uslove za njihovo okončanje treba da ispune bh. vlasti. Politička nestabilnost, koja je zahtijevala da mi cijelo vrijeme ostanemo ovdje, nešto je što plaši potencijalne investitore, a negiranje međunarodnih obaveza i vladavine prava odvraća investicije.

NN: Šta je to međunarodnu zajednicu toliko iznenadilo kod Dodika poslije 2006. godine, kada je o referendumu govorio i prije tih izbora?

GREGORIJAN: U avgustu 2006. godine tadašnji visoki predstavnik Kristijan Švarc Šiling upozorio je Dodika da bi mogao biti sankcionisan ako nastavi govoriti na taj način. Tada je Dodik rekao da to govori samo zbog izbora i da se to poslije neće nastaviti. Švarc Šiling je bio odlučio, još dok ja nisam ni došao na ovu poziciju, da će ga smijeniti, ali šest sedmica poslije toga PIC je, ozbiljno zabrinut zbog tog Dodikovog ponašanja, odlučio da produži mandat OHR-a. To se desilo prije

tri godine, a osoba koja je najglasnija u pozivima da se OHR zatvori je najodgovornija za to što se to nije desilo. Ovako cijeli svijet vidi trenutnu situaciju u BiH.

NN: Ruski ambasador Aleksandar Bocan Harčenko izjavio je da će se zalagati na sjednici PIC-a u februaru da se ukinu bonska ovlaštenja. Ocijenio je kako "da nije bilo odluke OHR-a o stranim tužiocima i sudijama, ne bi bilo ni priče o referendumu"?

GREGORIJAN: Pa, sami ste rekli da je priča o referendumu prisutna već četiri godine, tako da u tom kontekstu ruski ambasador griješi i nije tačno da priče o referendumu ne bi bilo da visoki predstavnik nije donio ove odluke prije dva mjeseca. Ruski ambasador nije podijelio ova svoja mišljenja sa OHR-om i PIC-om pa se možemo voditi samo za onim što je PIC odlučio. To mišljenje je poznato i postoji saglasnost unutar PIC-a, koje je u skladu sa stavovima visokog predstavnika, a to je da bi poziv na referendum bio antidejtonski i nezakonit postupak. Podsjećam i da je ruski ambasador 14. decembra bio na konferenciji za štampu, na kojoj je PIC dao jednoglasnu podršku visokom predstavniku za korištenje bonskih ovlaštenja. Kako sam tada shvatio, premijer RS je bio prihvatio odluku o produžetku mandata stranim sudijama i tužiocima. Nadam se da ćemo o tome razgovarati na PIC-u i unutar OHR-a, a ne da o njima raspravljamo putem medija.

NN: Da li je međunarodna zajednica odgovorna za to što je u BiH zastoj reformi i što je u evropskim institucijama svrstana uz Kongo i Liberiju? U tim institucijama najviše drže do ocjena međunarodnih zvaničnika, pa i Vaših?

GREGORIJAN: Naravno da međunarodna zajednica ima ovdje odgovornost i mi smo partneri BiH u nizu reformi. I bez obzira na komentare koji tvrde nešto suprotno, BiH je uz pomoć OHR-a uspjela ostvariti određene uspjehe u evroatlantskim integracijama. Nije tačno da Parlamentarna skupština Savjeta Evrope donosi odluke isključivo na temelju mišljenja

međunarodne zajednice. Izvjestitelji Savjeta Evrope dolaze u BiH i sastaju se sa nizom zvaničnika i institucija BiH. U prošlosti se dešavalo da predstavnici RS nisu prisustvovali ovim susretima jer to nisu željeli. Oni imaju priliku da putem bh. delegacije u Parlamentarnoj skupštini daju svoje komentare i takva je situacija bila i ovaj put – davali su i komentare i amandmane. Postoji mogućnost da i predstavnici RS utiču na te zaključke, ali ako ne iskoriste šansu, onda nije neko drugi kriv za to.

NN: Šta Vi podrazumijevate pod “vladavinom prava”?

GREGORIJAN: Da su svi jednaki pred zakonom i da moraju poštovati zakon, zatim da ne bi trebalo biti u sukobu interesa pa da, ako ste, recimo, predsjednik neke banke, ne možete davati kredite članovima svoje porodice. Ako preuzmete neku zakonsku obavezu, da je i ispunite. Ako se obavezete da ćete ispuniti određene uslove u skladu sa obavezujućom arbitražom za Brčko, da ih onda i ispunite. Nažalost, čini se da je vladavina prava više neka sugestija, a ne čvrsto postojana obaveza. Takva situacija je u cijeloj zemlji.

NN: Da li je vladavina prava da parlamenti donose zakone i provode ih?

GREGORIJAN: Ako su ti zakoni ustavni i zakoniti, jeste, ali ako je nešto neustavno, onda nije. Ako donesete neku odluku koja je suprotna Dejtonskom mirovnom sporazumu i koja nije u skladu sa rezolucijama Savjeta bezbjednosti, onda to nije u okviru vladavine prava. Ako obvezujući međunarodni sporazum jasno navodi da je visoki predstavnik konačni tumač Dejtonskog sporazuma, onda nije vladavina prava ako neko drugi kaže da to što on tumači nije tačno. Recimo, tvrdnje da su migracije i azil nešto što spada u nadležnost RS, a piše u Aneksu 4 da nije, onda smatram da to, na primjer, nije vladavina prava.

NN: OHR je već ocijenio da je Zakon o referendumu u RS neustavan iako je on tek u proceduri. Na osnovu čega ste to

ocijenili?

GREGORIJAN: Visoki predstavnik je rekao da je održavanje referenduma o Dejtonskom sporazumu antidejtonski čin jer je van okvira nadležnosti entiteta i to zadire u obaveze i odgovornosti države BiH, tako da odbijajući obavezujuće odluke visokog predstavnika znači odbijanje autoriteta Savjeta bezbjednosti UN-a. Čini se vrlo čudno organizovati referendum o tom pitanju kada je već NS RS donijela odluku o tome. S obzirom na finansijsku situaciju, to bi bio gubitak sedam miliona KM i to da bi se odgovrilo na pitanje za koje premijer RS tvrdi da već zna odgovor. I sve to da bi postavili pitanje koje je antidejtonsko.

NN: Kako znate koje je pitanje kada ono u tom prijedlogu zakona nije definisano? Dodik je za BHT izjavio da neće biti referendum o secesiji i statusu RS?

GREGORIJAN: On je rekao da to nije na dnevnom redu, šta god to značilo, ali protekle četiri godine mogli smo vidjeti brojne izjave koje pokazuju suprotno. Interesantno je to da je Dodik odlučio dati intervju na BHT-u, a ne na RT RS. On je govorio da niko ne gleda BHT nego da svi u RS gledaju RT RS, ali ako će to pomoći smanjenju tenzija u BiH, ja to pozdravljam.

NN: Da li je problem to što Dodik govori za BHT, a ranije je smetalo to što ne govori? Da li svima vagate svaku riječ kao Dodiku? Imate li Vi neki lični problem s njim?

GREGORIJAN: Ne, nemam ja lični problem s njim. Samo se pitam kome je htio uputiti tu poruku, da li ljudima iz RS ili onima koji gledaju BHT.

NN: Možda je uputio Vama?

GREGORIJAN: Da, to je utisak koji imamo jer se obratio nama i onima koji gledaju BHT umjesto da građanima RS kaže da nema namjeru održati referendum. Ponavljam, pozdravljam činjenicu da on pokušava da smanji tenzije i ako ostane dosljedan toj

poruci, bilo bi dobro. Želim da vaši čitaoci shvate da postoji veliki procenat stanovništva u BiH koji ovo pitanje referenduma doživljavaju potpuno drugačije od onih koji ga planiraju i predlažu. Oni to smatraju provokativnim i uplašeni su zbog poznate istorije. Svi ljudi moraju imati dovoljno sluha i za drugačija razmišljanja. Za neke ljude ne radi se o pitanju koje se postavlja, već o činjenici da se organizuje referendum. Kako biste se vi u RS osjećali da se organizuje referendnm o ukidanju RS? Mogu pretpostaviti šta bi vaši političari o tome rekli. Ako u okviru referenduma pitate da li podržavate Dejtonski sporazum, postoji teoretska mogućnost da bude odgovoreno – ne. I gdje bi to dovelo RS? Ovo je odluka koja ne pomaže nikome, a najmanje RS.

NN: Brinete li Vi o osjećajima svih ljudi u BiH? Kada govorite o istoriji, onda sigurno uzimate u obzir i strahove Srba koji još sumiraju posljedice posljednjeg referenduma koji je ovdje održan?

GREGORIJAN: Ja sam svjestan činjenice da je Republika Srpska formirana tri mjeseca prije održavanja tog referenduma o nezavisnosti BiH. Imajući to u vidu, smatram da svi imaju odgovornost i da ne rade stvari koje će na taj način oživljavati određene uspomene. U zemlji kakva je BiH, uzimajući u obzir skoriju istoriju, lako je destabilizovati stanje i uplašiti ljude. Ono što je teško to je riješiti problem ekonomije i radnih mjesta. Volio bih da ponovo čujemo onu drugu retoriku kada je premijer Dodik govorio da će RS učiniti boljim entitetom.

NN: Jeste li ijedno poboljšanje primijetili od 2006. godine?

GREGORIJAN: Ako se smanjuju plate i penzije, onda je to problem. Kada bi u BiH svi sarađivali, ovi bi problemi mogli biti riješeni. Mnogo je negativne energije i troši se vrijeme na nepostojeće političke probleme.

NN: Rekli ste da je postupak RT RS da krene u testno digitalno

emitovanje i ne plati kaznu RAK-u dio šireg plana koji ismijava vladavinu zakona. O kakvom širem planu se radi?

GREGORIJAN: Rekao sam da namjerno nepoštivanje vladavine prava predstavlja dio već uhodane šeme i ranije prakse nepoštivanja vladavine prava. U ovom slučaju direktor RT RS nam je uputio pismo u kojem je otvoreno ismijao vladavinu prava. Kao da se zakoni i odluke Savjeta ministara, kojima predsjedava član SNSD-a, mogu ignorisati. Postoji dosta dokumentovanih primjera da su opstruisali projekte na nivou države. Imali smo primjer da predsjedavajući državne agencije za električnu energiju odbije da implementira zakon jer tvrdi da je NS RS donijela odluku o neprovođenju odluke visokog predstavnika. To nanosi finansijsku štetu Brčkom i zbog toga ćemo morati možda preduzeti neke zakonske mjere. U slučaju Brčkog time bi bili stvoreni uslovi za okončanje supervizije, tako da ne razumijem šta je plan iza ovih zakonskih opstrukcija, ali one su prisutne i prepoznatljive.

NN: Da li bi za Vas BiH bila bolja država da nema RS?

GREGORIJAN: (smijeh) Simpatično! Ja sam ovdje i radim za OHR kako bismo provodili i osigurali poštivanje Dejtonskog sporazuma. Jedna država, tri konstitutivna naroda, dva entiteta. Meni to ne predstavlja nikakav problem. Američki potpredsjednik Bajden i britanski ministar Miliband rekli su da nemaju problem sa RS, ona je dio BiH. Stvar je jednostavna i svi dužnosnici u ovoj zemlji polažu zakletvu da će poštivati Ustav, a on priznaje državu sa dva entiteta. Sulejman Tihić bio je u NS RS i rekao da ih prihvata i želi da sarađuje, a slično je rekao i Bakir Izetbegović, tako da problem nije u postojanju entiteta. Svi ljudi to prihvataju bez obzira na to šta se možda o tome govori u Banjaluci.

NN: Često Vas pitaju kada idete iz BiH. Mislite li da ste zbog toga nepoželjni ovdje?

GREGORIJAN: Znam da me pojedinci ne žele ovdje. Ja imam

pismene instrukcije, naloge i planiram ih ispoštovati u potpunosti i ne mislim da ću otići uskoro. Za ljude koji bi željeli da odem bilo bi mnogo jeftinije i jednostavnije da ispune uslove za okončanje supervizije u Brčkom nego da troše desetine miliona dolara na neke lobističke kuće i advokate kako bi me se riješili. Potrošili su duplo više novca u nastojanju da se mene riješe nego što je nagrada za hapšenje Mladića. I sada su čak u tome dobili podšku od Fahrudina Radončića. Neka im je sa srećom – ja sam još tu.

NN: Nedostaje li Vam Radončić? Vrlo često ste bili, zvanično i nezvanično, na stranicama “Avaza”, posjećivali ste njegove tornjeve, hotele...?

GREGORIJAN: (smijeh) Nisam otvarao njegove zgrade, bio sam samo u običnoj posjeti, ali “Nezavisne novine” su me proglasile za ličnost godine 2005, a “Avaz” nikad nije. Tako da ja znam ko su moji prijatelji.

Vlasti BiH mogu pomoći Srbiji da uhapsi Mladića

NN: Koliko je ljudi u mreži pomagača Ratku Mladiću i sumnjičite li sve one koji su još na OHR-ovom spisku smijenjenih funkcionera?

GREGORIJAN: Teško je reći tačan broj jer se to mijenja u zavisnosti od toga kada je ko u zemlji. Mladić ima rodbinu u BiH, a tu si i drugi ljudi koji su spremni pružiti različitu vrstu pomoći, kako u BiH tako i u Srbiji. Prije dvije sedmice Savjet ministara BiH obnovio je sankcije koje su izrekli protiv pomagača. Vlastima BiH je poznato postojanje ovih pomoćnika pa sam iznenađen izjavama pojedinih predstavnika vlasti da ne znaju ništa o tome. PIC je jasno stavio do znanja svima o postojanju ove mreže i da očekuju mjere protiv tih ljudi. Veoma smo zadovoljni saradnjom i sa državnim i entitetskim organima vlasti, ali to nije dovoljno jer bi Mladić već bio u Hagu. Znamo da se oko 80 odsto predmeta bjegunaca riješi putem članova porodice. Kada bi vlasti BiH

više radile na mjerama protiv podrške Mladiću, onda bi olakšali posao vlastima Srbije da ga uhapse. Za one koji su smijenjeni zbog drugih razloga proces revizije se nastavlja i s vremena na vrijeme visoki predstavnik donosi odluke o ukidanju zabrana.